

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdspad onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

Vereniging VSE

Eindrapport toekomst emeritaatsvoorziening

Vastgesteld na overleg met:

- Raad van Toezicht VSE
- Klankbordgroep, bestaande uit:
  - Steunpunt Kerkenwerk
  - Predikantenvereniging | CGMV
  - Deputaten Financiën en Beheer
  - Vertegenwoordigers van kerken

Inleiding

Hoe financieren wij als kerken in de toekomst de emeritaatsvoorziening van onze predikanten? Die vraag staat centraal in dit eindrapport van het onderzoek naar de toekomst van ons kerkelijk emeritaatssysteem.

Aanleiding voor het onderzoek zijn diverse ontwikkelingen in kerk en samenleving die in de kern een grote bedreiging vormen voor de houdbaarheid van ons huidige kerkelijk emeritaatssysteem. Uitgangspunten voor het onderzoek waren:

1. De zorgplicht van de kerk voor haar (emeritus) predikant;
2. Het vijf-jarenbeleid van VSE (in 2009 vastgesteld) en haar huidige financiële positie;
3. Maatschappelijke en kerkelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op het huidige kerkelijk emeritaatssysteem.

In dit eindrapport presenteren we u een samenvatting van de onderzoeksresultaten. De uitkomsten zijn verwachtingen voor de toekomst op basis van de nu bekende informatie. Het rapport bestaat uit drie hoofdstukken. Hoofdstuk 1 beschrijft de achtergrond van het onderzoek, hoofdstuk 2 de probleemstelling en beeldvorming van de huidige situatie en hoofdstuk 3 schetst oplossingsrichtingen en bevat aanbevelingen. Aanvullend vindt u diverse bijlagen, waarnaar in dit rapport wordt verwezen.

De bespreking van dit rapport staat geagendeerd voor het voorjaar 2014 tijdens een vijftal regioavonden, te weten op 7, 8, 13, 21 en 22 mei. In een extra ledenvergadering op 18 september willen wij vervolgens met u de keuzes maken voor de toekomst van ons kerkelijk emeritaatssysteem.

Leeswijzer:

Dit rapport leest in digitale vorm het prettigst en is ook geschikt voor andere schermformaten zoals tablets met gebruik van Adobe Reader.

Op diverse plaatsen in dit document komen verwijzingen voor in de vorm van links (onderstreepte tekst).

Door hierop te klikken, opent u een bijlage met meer details over het betreffende onderwerp.

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdsplan onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

Samengevat

In de inhoudsopgave rechts ziet u hoe dit rapport is opgebouwd. Voor het totaaloverzicht bevat onderstaand schema een samenvatting van de huidige en de toekomstige situatie met als onderste regel de aanbeveling die het VSE bestuur aan de kerken doet.

	Quotum 2013 per ziel/jaar*)	Consequenties(C) /Risico's (R)	Lees meer...
Situatie vandaag			
Huidige situatie: VSE-Huidig-Eindloon; Uitkering op basis van traktement in het jaar voorafgaand aan emeritering. Tevens 1% per jaar extra quotum voor buffervorming.	€ 32,70	(R) onhoudbare situatie o.a. door ontwikkelingen kerkverband (R) sterke vermogensdaling in 25 jaar (R) geen vermogen meer in 2046 en € 110 per ziel/jaar (prijspeil 2046)	Hoofdstuk 2: probleemschets
Noodzakelijke correctie huidige situatie: Continueren van huidige omslagsystematiek met interen op buffer zonder onder 0-lijn uit te komen.	€ 41,-	(R) onhoudbare situatie o.a. door ontwikkelingen kerkverband (C) interen vermogen tot 0-lijn	Hoofdstuk 3.2 pagina 17
Toekomstige situatie			
Inhoudelijke wijziging regeling: VSE-B20-solidair: alle predikanten emeriteren op hetzelfde niveau, afgeleid van SKW schaal B20.	€ 41,-	(C) maatschappelijk conform (C) eenvoudig en solidair (R) lost financieringsprobleem niet op	Hoofdstuk 3.1 pagina 15
Wijziging financiering toekomstige jaren, zonder inhalen tekorten uit verleden: KNIP vanaf 2015, toekomstige dienstjaren van predikanten financieren naar principes van kapitaaldekkingssysteem in eigen beheer.	€ 46,-	(C) tekorten lopen niet verder op (C) toekomstige jaren "veilig" gesteld (R) pas na 55 jaar zijn tekorten uit verleden weggewerkt	Hoofdstuk 3.2 pagina 17
Aanbeveling			
KNIP inclusief inhalen tekorten uit verleden: KNIP, vanaf 2015, in combinatie met inlopen tekorten uit het verleden in 25 jaar.	€ 52,-	(C) tekorten lopen niet verder op (C) tekort uit verleden wordt in 25 jaar ingelopen	Hoofdstuk 3.2 en 3.3

*)Quotum wordt jaarlijks verhoogd met inflatie-cijfer

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdsplan onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

1 Achtergrond van het onderzoek

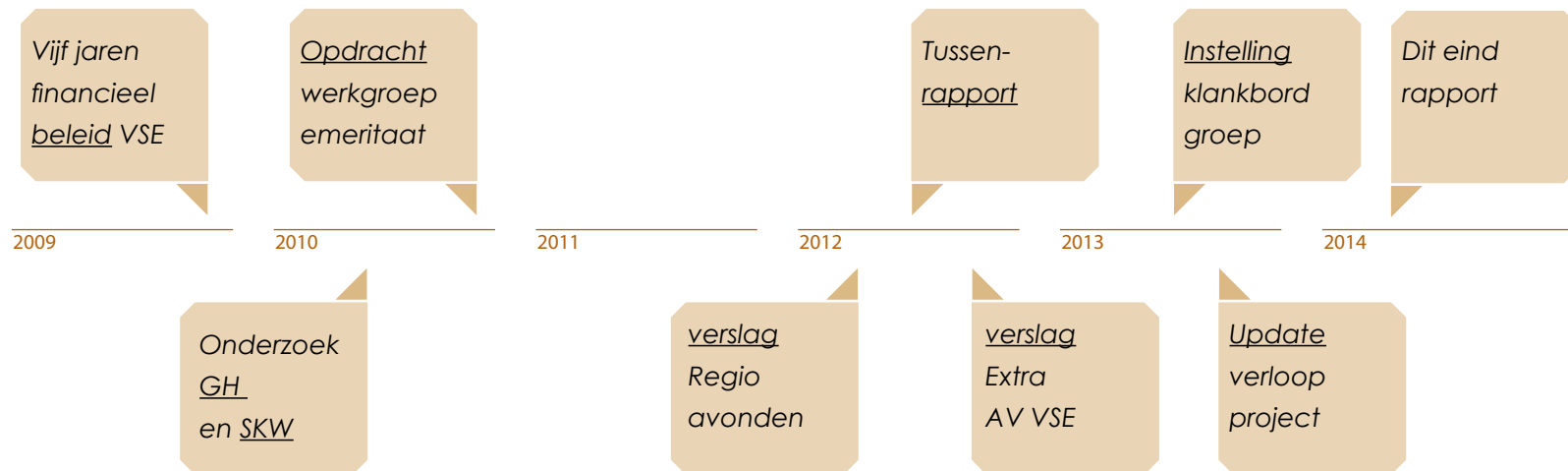
Het onderzoek naar de toekomst van de emeritaatsvoorziening startte in 2010: de kerken gaven VSE en Steunpunt Kerkenwerk de opdracht te onderzoeken in hoeverre het huidige stelsel van emeritaatsvoorziening op lange termijn houdbaar (toekomstvast) was en of aan de inhoud van de regeling op korte termijn iets gedaan moest worden.

Dit hoofdstuk beschrijft de achtergrond van het onderzoek: 1.1 geeft inzicht in het tijdsplan, 1.2 beschrijft de betrokken partijen, 1.3 is een samenvatting van de werkzaamheden en 1.4 geeft tenslotte inzicht in de besluitvorming over de toekomstkeuzes.

1.1 Tijdsplan onderzoek

In het gelopen traject tot nu toe zijn diverse mijlpalen gepasseerd. Onderstaand schema geeft een overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen, waarbij u gemakkelijk kunt doorklikken naar onderliggende documenten.

Klik op het onderwerp voor de bijlage.

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdsplan onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

1.2 Betrokken partijen

Bij de uitvoering van het onderzoek waren in 2010-2013 diverse partijen betrokken: VSE, SKW, Predikantenvereniging | CGMV, Deputaten Financiën & Beheer en vertegenwoordigers van kerken. Elke partij had in dit onderzoek een eigen rol en verantwoordelijkheid:

- **VSE:** Verantwoordelijk voor het beheer en uitkeren van de emeritaatsgelden en het beleid voor financiering.
- **SKW en Predikantenvereniging:** Onderhandelen jaarlijks over de "arbeidsvoorwaarden" predikanten voor de inhoudelijke aspecten van de emeritaatsregeling.

Besluit 6: Behandeling Deputaten Financiën en Beheer (pag. 230 vd Acta GS Harderwijk, 2011)

"...deputaten F&B op te dragen om met bewilliging van partijen als adviseur te participeren in de werkgroep VSE (vereniging voor emeritaatsvoorziening) en daarover aan de volgende synode te rapporteren.

Grond: de werkgroep adviseert inzake de toekomstige dekking van de emeritaatsvoorziening. Het meedenken in deze materie door deputaten F&B dient de belangen van de kerken.

Voorkomen moet worden dat de financiële risico's voor de kerken te veel voor rekening van een volgende generatie komen."

- **Deputaten Financiën en Beheer:** Adviseur vanuit de landelijke kerkelijke financiën, mede in opdracht van de Generale Synode Harderwijk, deelname vanaf eind 2011.

Vertegenwoordigers van de kerken

Bovengenoemde partijen zijn in een werkgroep van start gegaan.

Na de regioavonden in 2012 vond uitbreiding plaats met een drietal ter zake deskundige broeders uit onze kerken.

De werkgroep werd omgedoopt tot **klankbordgroep**.

Naast de afvaardiging van genoemde partijen bestaat de klankbordgroep uit:

- *Guido Suurmond* (lid van de kerk te Rotterdam-Delfshaven); afgestudeerd econoom, gepromoveerd in de rechts-economie en werkzaam als strategisch beleidsadviseur bij de overheid.
- *Engelhardt Robbe* (lid van de kerk te Oegstgeest); in het dagelijks leven als financieel directeur verantwoordelijk voor een grote onderneming. Daarnaast in het verleden vice voorzitter van het bestuur van een groot ondernemingspensioenfonds.
- *Herman Roose* (lid van de kerk te Zuidhorn); is register-accountant en directeur van een grote logistieke dienstverlener.

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdsplan onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

1.3 Samenvatting werkzaamheden

Om tot een heldere probleemstelling te komen, de urgentie te bepalen en een oplossing te formuleren zijn diverse stappen ondernomen:

- Overleg met Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW) en verzekeraars over de mogelijkheden predikanten daar onder te brengen.
- Overleg met de CGK, NGK en de PKN over hun ervaringen met het onderbrengen van predikanten bij PFZW.
- Overleg met de kerken tijdens regiobijeenkomsten en een extra ledenvergadering: waarin de problematiek is verhelderd en de opdracht is aangescherpt.
- Inschakelen van actuariel bureau Triple-A: zij ontvingen de opdracht om voor een gedegen financiële onderbouwing van dit rapport zowel de huidige financiële positie als diverse toekomstscenario's door te rekenen. Deze rekenkundige verdieping vereiste veel gegevensuitwisseling, overleg en rekenwerk. In het vervolg van dit rapport wordt hier verder op in gegaan.

1.4 Besluitvorming

Dit rapport is na overleg met en instemming van de Raad van Toezicht van de VSE en klankbordgroep tot stand gekomen. De regioavonden in het voorjaar van 2014 dienen enkel ter bespreking en beantwoording van vragen.

De kerken beslissen in een extra Algemene Vergadering van VSE op 18 september 2014 over de toekomst van de emeritaatsvoorziening.

Triple-A risk-finance, ... ondersteunt VSE in de actuariële berekening van de voorziening.

Voor dit onderzoek ontving zij de opdracht de kasstromen voor langere termijn bij onveranderd beleid af te zetten tegen diverse scenario's waaronder kapitaaldekking in eigen beheer en het onderbrengen bij PFZW of een verzekeraar.

Meer informatie over Triple-A : www.aaa-riskfinance.nl

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdsplan onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

2 Probleemschets en huidige situatie

In dit hoofdstuk wordt stilgestaan bij de probleemschets en beeldvorming van de huidige situatie

2.1 Probleemschets: Emeritaatsvoorziening predikanten onder grote druk

Ons kerkelijk emeritaatssysteem is gebaseerd op een omslagstelsel met beperkte buffer. Dat betekent in de praktijk dat de uitkeringen in een bepaald jaar, worden betaald uit inkomsten in datzelfde jaar (van kerken, via een quotum per ziel).

Tegelijkertijd wordt er uit die inkomsten een kleine buffer/reserve opgebouwd. Deze buffer wordt belegd tegen een gemiddeld (historisch) rendement van 4%. Ultimo 2012 heeft VSE, afgezet tegen een dekkingspercentage van 100%, een tekort van €47,4 miljoen (€ 53 miljoen in 2011) met een dekkingspercentage van 35,5%.

Door diverse ontwikkelingen in kerk en samenleving is dit systeem echter niet meer houdbaar. Resultaten van [onderzoeken door SKW](#) en de [Gereformeerde Hogeschool](#) (gehouden in 2010 en 2011) bevestigen dat beeld.

De belangrijkste conclusie uit deze onderzoeken is dat de financiële stabiliteit in ons kerkverband wordt bedreigd door diverse factoren.

Deze factoren zijn onder meer:

- Daling van het aantal kerkleden;
- Verandering in geefbereidheid;
- Mindere binding met de kerk, waardoor verminderd draagvlak voor collectieve lasten;

- Mogelijke beperking van de fiscale aftrekbaarheid van giften;
- Samenwerking met andere kerken zet prioriteiten binnen het landelijk kerkverband onder druk;
- De economische crisis waardoor ook pensioenfondsen in zwaar weer zijn gekomen en waardoor de zienswijze op pensioenen is gewijzigd;
- Hogere levensverwachting van predikanten.

Zware last

Deze factoren, in combinatie met een grote lichte van predikanten die in de nabije toekomst met emeritaat gaat (23% van de predikanten gaat de komende 7 jaar met emeritaat tegen 10% nieuwe instroom), leiden ertoe dat toekomstige generaties een onevenredige zware last te dragen krijgen. Het is hierdoor een reëel risico dat er in de toekomst onvoldoende financiële middelen zijn om aan de (volledige) emeritaatsuitkering te voldoen.

De oudedagvoorziening van onze predikanten loopt daarmee serieus gevaar. De situatie is door deze onvoorziene onderzoeksresultaten en omstandigheden zorgwekkender dan eerder ingeschat.

Ook de Generale Synode (2011, Harderwijk) sprak op basis van de onderzoeken haar zorgen uit.

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdsplan onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

Als de financiering van het emeritaatsstelsel op de huidige voet wordt voortgezet (omslagsysteem) en het quotum jaarlijks wordt verhoogd met de inflatie-index en 1% voor buffer-vorming (huidig beleid) dan zal bij een rendement van 4% het vermogen in 2046 nihil zijn. Vanaf dat moment kunnen uitkeringen niet meer worden uitbetaald, tenzij er € 110 per ziel/jaar wordt opgebracht (prijsspeil 2046). Bij een rendement van 3% of 2,5% komt dit moment dichterbij, respectievelijk 2041 en 2040.

Triple-A rapporteert in hoofdstuk 3 en bijlage J over een vermogensontwikkeling tot 2050 bij het bestaande omslag-systeem en het huidige quotumbeleid. Tot 2028 groeit het vermogen nog voorzichtig waarna dit in de periode tot 2040 drastisch afneemt. Rekenend vanaf 2015 dreigt een serieus tekort in een termijn van 25 jaar. Zie ook tabel A van de sa-menvattende kasstroomoverzichten in [deze bijlage](#).

Aanpassing emeritaatsregeling

Het onderzoek naar de toekomst van ons kerkelijk emeritaats-systeem (waarvan de onderzoeken door de GH en SKW deel uitmaken) moet inzage geven in mogelijke oplossingen voor bovenstaand probleem.

Daarbij is op verzoek van de kerken ook gekeken naar aanpassing van de emeritaatsregeling aan maatschappelijke normen, waaronder de emeritaatsleeftijd, de opbouw en hoogte van de emeritaatsuitkering (eind- versus middelloon)

en de indexatie van ingegane uitkeringen.

Ook de consequenties van de regeling voor mobiliteit van predikanten en de franchise (AOW-af trekbedrag) zijn meegenomen.

Deze inhoudelijke punten zijn in het jaarlijks overleg tussen SKW en Predikantenvereniging uitgewerkt.

In hoofdstuk 3.1 wordt hiervan verslag gedaan.

Het probleem in cijfers samengevat:

Wanneer lopen we in de huidige situatie vast?

- Triple-A rekent dit in hoofdstuk 3 en bijlage J van hun rapport voor. Vanaf 2046 is er geen vermogen meer en is een bijdrage van ruim € 110 per ziel (prijsspeil 2046) noodzakelijk.
- Wachten tot dit punt is uiteraard niet verstandig, vooral gezien de sterke daling in vermogen in een termijn van 25 jaar.

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdsplan onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

2.2 De huidige situatie in beeld

Aan de hand van een top 10 van meest gestelde vragen over ons kerkelijk emeritaatssysteem brengen wij de huidige situatie in kaart. Uit ons contact met kerken blijkt dat er veel vragen en beelden hierover leven.

1 | Is VSE een pensioenfonds?

Nee. VSE is een vereniging van kerken voor de emeritaatsvoorziening binnen de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt. Voor deze kerken is VSE beheerder en uitvoerder van een egalisatiefonds. Via dit fonds verstrekt VSE uitkeringen aan kerken die verantwoordelijk zijn voor predikanten die vanwege leeftijd of ziekte niet meer actief zijn (of in geval van overlijden: aan de nabestaanden). Zo geven de kerken invulling aan artikel 13 van de huidige kerkorde en vervullen zij hun zorgplicht.

2 | Hoe werkt het VSE-uitkeringssysteem?

Het uitkeringssysteem is gebaseerd op een omslagstelsel met beperkte buffer. Dat betekent in de praktijk dat de uitkeringen in een bepaald jaar worden betaald uit inkomsten in datzelfde jaar (van kerken, via een quotum per ziel). Tegelijkertijd wordt er een buffer/reserve opgebouwd vanuit de behoefte het dekkingspercentage geleidelijk te laten stijgen. Deze buffer leverde de afgelopen 10 jaar weliswaar gemiddeld 4% rendement op maar blijft achter bij de normen van de huidige tijd.

3 | Dragen predikanten zelf bij?

Predikanten dragen zelf ook bij aan hun emeritaat. Tot 2006 gebeurde dat via een rechtstreekse eigen bijdrage (9% van de emeritaatsgrondslag), in 2007 veranderde dat om de fiscale eenvoud te bevorderen.

Predikanten dragen nu zelf niet zichtbaar meer bij, maar daar staat tegenover dat wel hun traktement is verlaagd. Of het in

Eisen en wensen van de kerken

Bij het instellen van de werkgroep voor het onderzoek naar de toekomst van ons kerkelijk emeritaatssysteem gaven kerken de werkgroep onderstaande aandachtspunten mee:

- *De urgentie om binnen afzienbare tijd toe te werken naar 100% kapitaaldekking moet beter worden onderbouwd.*
- *Als oplossingsrichtingen moeten haalbare en realistische alternatieven worden voorgesteld.*
- *De oplossingen dienen, waar mogelijk, ingekaderd te zijn in relevante kerkelijke en maatschappelijke ontwikkelingen.*
- *Kerken dienen met voldoende details te worden geïnformeerd met name waar het gaat om cijfermatige onderbouwing.*
- *Beeldvorming op de meest gestelde vragen door leden moet helder worden uitgewerkt, ook waar het gaat om de huidige systematiek.*

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdsplan onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

de toekomst reëel is om binnen dit verlaagde traktement opnieuw een eigen bijdrage in te voeren, is afhankelijk van het totaalplaatje aan traktement in de actieve periode van de predikant en het te verwachten emeritaatsbedrag daarna.

4 | Welke financieringsvormen zijn er?

Grofweg zijn er twee financieringsvormen te onderscheiden;

1. *Omslagstelsel*: uitkeringen in enig jaar worden betaald uit de premie-inkomsten van datzelfde jaar (dit is vergelijkbaar met de Nederlandse AOW). Ons kerkelijk emeritaatssysteem is een variant daarop: een omslagstelsel mét een beperkte buffer.

Vertrouwd beleggen?

VSE laat het vermogen beheren door Kempen (onderdeel van Van Lanschot). Belangrijk is te weten dat:

- De vermogensbeheerder een beperkt mandaat (vrijheid) heeft;
- Er voor 75% in relatief veilige, overwegend Europese obligaties wordt belegd en voor 25% in wereldwijde aandelen;
- Het bestuur maandelijks de handelingen en prestaties volgt en op eventuele afwijkingen direct reageert;
- Ondanks de recente moeilijke jaren over de afgelopen 10 jaar een rendement van 4% is behaald.
- Ook de komende jaren een gematigd rendement van maximaal 4% wordt verwacht.

2. *Kapitaaldekking*: tijdens de actieve periode van een predikant wordt een fonds gevormd waaruit op later moment zijn uitkeringen worden betaald. Iedere generatie financiert zo zijn eigen toekomstige uitkeringen. Bij een dekkingsgraad van 100% is er precies voldoende kapitaal beschikbaar om de reeds toegezegde toekomstige uitkeringen te kunnen betalen (kapitaaldekking wordt in Nederland gebruikt voor de financiering van pensioenregelingen bij pensioenfondsen en verzekeraars). Beide financieringsvormen hebben voor- en nadelen (zie notitie [vijfjarenbeleidsplan](#), pagina 4 en 5).

5 | Hoe wordt de hoogte van de uitkering bepaald?

Het huidige uitkeringsniveau is gerelateerd aan het traktement in het jaar voorafgaand aan emeritering van een predikant. Dit wordt ook wel een eindloonsysteem genoemd. In 2009 heeft VSE (in haar [vijfjarenbeleidsplan](#)) bewust gekozen voor dit systeem en niet voor het alternatieve middelloonsysteem (een systeem waarbij de uitkering is gebaseerd op het gemiddelde jaartraktement over de gehele actieve predikantsperiode). Daarbij golden de volgende afwegingen:

- De kosten van een middelloonregeling zijn gelijk aan die van een eindloonregeling (zie bijlage V, pagina 17 van [vijfjarenbeleidsplan](#) voor een uitwerking van de kosten);
- Middelloonregelingen zijn tot stand gekomen om misbruik door extreme beloningen aan oudere carrièremakers tegen te gaan. Binnen de predikantenwereld komen deze carrièrepatronen echter niet tot nauwelijks voor.

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdsplan onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdsplan onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

Als nu redelijkerwijs mag worden aangenomen dat dit voor toekomstige kerkleden een onredelijke last wordt, hebben wij dan niet de verantwoordelijkheid om op korte termijn maatregelen te nemen? Wij geloven dat we juist recht doen aan ons kerkelijk voortbestaan door óók de maatschappelijke en

Ruim 10 jaar geleden startte binnen VSE de discussie over het omslagstelsel versus kapitaaldekking en het wel of niet verhogen van het dekkingspercentage. De gesprekken tussen bestuur en leden daarover zijn als volgt samen te vatten:

- 1. In 2002 besloot VSE, samen met haar leden, de norm van een beperkte buffer los te laten en deze op termijn te laten stijgen (zie bijlage).*
- 2. In 2003 kwam VSE met een notitie "dekkingsgraad". Hierin werd concreet voorgesteld de dekkingsgraad naar 100% te verhogen in 70 jaar (1 procent per jaar). De leden stemden hiermee in (zie deze bijlage). Tot en met 2008 was dit het beleid.*
- 3. In 2009 is een financieel vijfjarenbeleid vastgesteld. Daarin is vastgelegd dat VSE een groei van de reserves nastreeft, maar wordt vanwege de verwachte lastenstijging afgezien van de principiële noodzaak om 100% kapitaaldekking op korte termijn na te streven (zie bijlage).*

Bovendien zijn, om 'pensioenpromotie' tegen te gaan, in het reglement al bepalingen opgenomen die het effect van traktementsstijgingen op hoge leeftijd matigen.

- Een middelloonregeling veronderstelt een jaarlijkse opbouwsystematiek tijdens het 'arbeidsleven' van een predikant. Binnen de VSE is een opbouwsystematiek echter (nog) niet van toepassing.
- De VSE-uitkering wordt verstrekt aan de laatste kerk van de geëmeriteerde predikant: deze kerk draagt namelijk de zorgplicht voor de desbetreffende predikant. Logischerwijs is dan ook de zorgplicht van deze laatste kerk gebaseerd op het traktement van die laatste kerk, en niet op een gemiddeld traktement.

6 | Er wordt nu weer gesproken over een kapitaaldekking van 100%. Is dat niet in strijd met het vertrouwen dat we moeten hebben in Gods zorg voor Zijn kerk?

Dit principiële punt komt vaak terug in de discussie over 100% kapitaaldekking: in hoeverre moeten we ons als kerken willen 'indekken' voor toekomstige risico's en waaruit blijkt dan ons vertrouwen op God, op Zijn belofte dat Hij zorgt voor Zijn kerk? In deze discussie, die al jarenlang gevoerd wordt, proberen we steeds weer te zoeken naar het juiste evenwicht. Ja, we zijn ervan overtuigd dat God zorgt voor Zijn kerk en daarin niet afhankelijk is van menselijk handelen. Maar we vinden ook dat we, als goede rentmeesters, nu en in de toekomst een verantwoordelijkheid hebben in de zorg voor onze predikanten.

Sluit de VSE uitkering aan bij de SKW-traktementstabellen?

De huidige uitkering is gerelateerd aan het traktement in het jaar voorafgaand aan emeritering (met een maximum van de C20 schaal uit de SKW tabel).

Voor het onderzoek naar de inhoud van de regeling is een juist beeld van de werkelijkheid relevant. Daarom is per kerk en predikant onderzocht welk traktement volgens de SKW tabel van toepassing is en met welk traktement de betreffende predikanten bij VSE in de boeken staan. (in [deze bijlage](#) treft u hiervan uitgebreid verslag).

De geconstateerde afwijking van 1,24 % wordt vooral veroorzaakt door enkele kleine kerken (A-categorie) die een predikant in B betalen en door kerken met oudere predikanten waarbij de systematiek sinds 2007 niet geheel naar SKW normen is aangepast.

Deze geringe afwijking valt volledig weg indien we in de toekomst alle predikanten op één traktementsniveau emeriteren (zie hoofdstuk 3 van dit rapport).

economische factoren in het beleid te betrekken en de te verwachten risico's zorgvuldig in de besluitvorming af te wegen. In dat kader is het goed te streven naar een dekking van 100%.

7 | In 2009 is het 100% dekkingspercentage losgelaten. Waarom?

De VSE en haar leden hadden daarbij diverse afwegingen:

- De geleidelijke groei van het dekkingspercentage was tot dan toe niet gerealiseerd.
- Een horizon van 70 jaar werd door bestuur en kerken als veel te lang beschouwd. Er zijn immers teveel onzekere factoren die de cijfers in de toekomst kunnen beïnvloeden.
- In overleg met De Nederlandsche Bank zijn statuten en reglementen aangepast. Daarbij kwam de nadruk te liggen op het vastleggen van niet rechtens afdwingbare toezeggingen van uitkeringen aan de kerken. Op alle facetten werd duidelijk gemaakt dat VSE geen pensioenfonds is en ook niet die indruk wil wekken.
- Een beperkte beleidshorizon maakt sturing eenvoudiger. Omdat 100% dekking in 5 jaar überhaupt niet realiseerbaar is, werd de stip van 100% op de horizon van 70 jaar losgelaten.

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdsplan onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

8 | Met dit onderzoek lijkt VSE weer terug te willen naar het 100% dekkingspercentage. Is dit een forse koerswijziging en voert VSE daarmee inconsistent beleid?

Deze reactie is begrijpelijk maar niet geheel juist: vanaf 2002 tot nu is jaarlijks met de leden besloten de reserves te laten groeien. Dit uitgangspunt is ook in 2009 onveranderd doorgezet. Daarbij is de onzekerheid over de toekomstige ontwikkelingen in relatie tot ons omslagstelsel met beperkte buffer altijd een punt van bespreking en zorg geweest. Om die reden vormt VSE, sinds 2002, ook een soort hybridevorm met opbouw van een reserve. Echter, over de hoogte van die reserve en binnen welke termijn (naar 100%) leven veel verschillende meningen en inzichten. Van een forse koerswijziging of inconsistent beleid is in de ogen van het bestuur dan ook geen sprake.

9 | Onderschrijven de VSE-leden de urgentie om de reserves te verhogen?

Ja. Uit de inbreng van de leden op de regioavonden (voorjaar 2012) en de extra ledenvergadering (november 2012) kunnen we concluderen dat vrijwel iedereen de noodzaak onderschrijft de reserves van VSE te verhogen. Een grote meerderheid (zo'n 85%) is ook bereid hieraan mee te werken mits er haalbare en realistische alternatieven worden onderzocht, de kerken meer informatie ontvangen en zowel de financiering van het stelsel als de inhoud van de regeling in de oplossing worden betrokken.

De kerken deden ook al enkele suggesties voor de oplossingsrichtingen:

- Financier naar 100% in meerdere jaren (bijvoorbeeld 20 jaar);
- Onderzoek of aansluiting bij pensioenfonds PFZW voor de toekomstige jaren mogelijk is (vergelijkbaar met PKN en CGK);
- Pas de inhoud van de VSE-regeling aan op maatschappelijke normen, solidariteit en eenvoud.

10 | Heeft VSE nog last van “negatieve effecten” op de financiële positie als gevolg van langdurig arbeidsongeschikte predikanten?

Het financiële risico door grillig verloop van ziekteverzuim is sinds 2010 beheersbaar. Zo sloot VSE een herverzekering voor arbeidsongeschiktheid op basis van actuele verzekerde bedragen (bedragen die aansluiten bij feitelijk betaald traktement) en reële verzuimgetallen. Daarnaast is het verzuim, in zowel aantallen als duur van ziekte, drastisch afgenomen sinds SKW, samen met een ARBO instantie, begeleiding aanbiedt.

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdsplan onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdspad onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

Rekenvoorbeeld:

Wat krijgt een emeritus bruto en netto uitgekeerd in de huidige situatie? Die vraag ontvangen we regelmatig. Met onderstaand rekenvoorbeeld geven we graag meer inzicht. Deze berekening is gebaseerd op indeling in SKW schaal B20, een eigen (huur)woning*) en de maatschappelijke normen. Voor de uitgebreide berekening, zie [deze bijlage](#).

In onderstaand rekenvoorbeeld lijkt het erop dat een predikant na emeritaat netto bijna hetzelfde overhoudt

als in zijn actieve jaren. Echter, omdat deze predikant na emeritaat in zijn eigen woning moet voorzien, valt zijn besteedbaar inkomen wel degelijk lager uit.

* Voor een gehuwde emeritus predikant is gerekend met € 950 huur per maand, voor een ongehuwde emeritus predikant met € 650 per maand.

	Voorbeeld 1: Predikant Vreewijk, gehuwd, nog in actieve dienst.	Voorbeeld 2: Predikant Boerstra, gehuwd, met emeritaat.	Voorbeeld 3: Predikant de Witte, ongehuwd, met emeritaat.
	€	€	€
Uitkering VSE		24.469	24.469
AOW		18.517	13.510
Bruto jaar inkomen	51.983	42.986	37.979
Netto jaarinkomen (na belastingen)	31.447	33.010	30.105
Per maand		2.751	2.509
Woonlasten		950	650
Te besteden per maand	2.621	1.801	1.859

NB: In deze berekeningen zijn de ambtsvergoedingen niet meegenomen.

3 Toekomstscenario's

In hoofdstuk 3 van dit rapport gaan we (kort samengevat) in op de inhoud van de regeling (3.1) en de financiering van de emeritaatsvoorziening (3.2): oplossingsrichtingen en aanbevelingen (3.3).

3.1 De inhoud van de regeling

Op verzoek van de kerken is gekeken naar aanpassing van de emeritaatsregeling aan maatschappelijke normen, waaronder de emeritaatsleeftijd en de opbouw en hoogte van de emeritaatsuitkering (eind- versus middelloon).

Ook de consequenties van de regeling voor mobiliteit van predikanten en de franchise (AOW-af trekbedrag) zijn hierin meegenomen.

In aansluiting daarop vond in het voorjaar van 2013 overleg plaats tussen Predikantenvereniging | CGMV en SKW. Dit overleg ging over de materiële regelingen predikanten met een aanpassing van de emeritaatsregeling. Deze aangepaste regeling is door de leden van Predikantenvereniging | CGMV en van SKW in november unaniem goedgekeurd. Een volledige beschrijving van dit akkoord treft u aan in [de nota van wijzigingen 2013](#). Voor de leesbaarheid van dit rapport noemen we de nieuw overeen gekomen regeling VSE-solidair-B20.

Samengevat bestaat VSE-solidair-B20 uit:

- Het op te bouwen emeritaatsbedrag wordt voor elke predikant afgeleid van de SKW schaal B20;
- Als uitkeringsgrondslag geldt B20 minus de maatschappelijk gebruikelijke AOW-franchise (€ 13.227 in 2013);

- De uitkering bedraagt 70% van deze uitkeringsgrondslag bij volledige opbouw;
- Om het maximaal uit te keren bedrag te bereiken, bouwen predikanten jaarlijks 1,75% hiervan op. Dit gebeurt volgens het dienstjarenbeginsel en naar evenredigheid van het deeltijdpercentage met een maximum aantal van 40 dienstjaren;

Wat houdt de compensatiefactor van 17,5% in (zie pag.16)?

Tot 2006 betaalden predikanten een huurvergoeding voor de pastorie aan de kerk, enkele sociale lasten (waaronder premie Wet Arbeidsongeschiktheid Zelfstandigen) en ook een eigen bijdrage voor emeritering.

Vanaf 2006 is de systematiek vereenvoudigd en zijn de traktementen verlaagd. Deze verlaging moest de huurbetaling en eigen bijdrage emeritaat opheffen. Ook verviel de WAZ.

Omdat deze aanpassing geen invloed mocht hebben op de uitkeringsgrondslagen van VSE werd de 17,5% factor berekend ter compensatie van het verschil.

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdsplan onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

- Het maximum aantal van 40 dienstjaren is op basis van een intrede op de leeftijd van 27 jaar en uitreden op de AOW-gerechtigde leeftijd (momenteel 67);
- Mede door de forse verlaging van de franchise ten opzichte van de huidige VSE methode is het mogelijk de toegepaste compensatiefactor (17,5%, zie kader pag. 15) te laten vervallen. Hiermee maken we de regeling eenvoudiger en leidt dit niet tot een kostenverhoging voor de kerken.

De overgang van VSE-oud-eindloon naar VSE-solidair-B20 is kostenneutraal (zie [rapport Triple-A](#), pagina 15, onder kopje kosten).

Definities:

In dit rapport wordt onderscheid gemaakt tussen de verschillende regelingen:

VSE-oud-eindloon: Dit betreft het oorspronkelijke VSE systeem waarbij het traktement van het jaar voorafgaand aan emeritering uitgangspunt is voor de berekening van de uitkering.

VSE-solidair-B20: Dit betreft het in hoofdstuk 3.1 omschreven systeem.

VSE-kapitaalregeling: Daarvan is sprake waar het gaat om VSE-solidair-B20 in combinatie met kapitaaldekking. Het op te brengen quotum wordt gebruikt voor 100% dekking/opbouw.

In 2014 wordt verder gesproken over de praktische invoering van bovenstaande uitgangspunten, waaronder een aanpassing van het VSE-uitkeringsreglement en een overgangsregeling. De invoering hiervan is, net als de nieuwe financieringsvorm (zie 3.2), gepland op 1 januari 2015.

3.2 De financiering van de emeritaatsvoorziening

In hoofdstuk 2 van dit rapport wordt beschreven hoe door diverse factoren de oudedagvoorziening van onze predikanten serieus gevaar loopt. Daarop is het onderzoek naar de toekomst van ons kerkelijk emeritaatssysteem gestart. Een belangrijk onderdeel van dit onderzoek is gedaan door Triple-A: zij kregen de opdracht om de financiering van de emeritaatsvoorziening op diverse componenten door te rekenen.

Het volledige [Triple-A rapport](#) is als bijlage opgenomen in dit eindrapport. Dit [Triple-A rapport](#) bevat actuariële berekeningen op basis van een aantal consequent doorgevoerde aannames over indexatie, daling zielental, ontwikkeling traktement en verloop in het predikantenbestand (zie voor alle uitgangspunten, hoofdstuk 6, [rapport Triple-A](#)). De uitkomsten zijn verwachtingen voor de toekomst op basis van de nu bekende informatie. Deze berekeningen bevatten actuariële formules en zijn zonder toelichting lastig te interpreteren. Wij vatten daarom dit [Triple-A rapport](#) in dit hoofdstuk voor u samen.

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdsplan onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

Omvang van het probleem

Uit de probleemschets in hoofdstuk 2 van dit rapport blijkt de ernst van de situatie. Triple-A verwacht op basis van haar berekeningen dat we, bij een ongewijzigde situatie, volledig interen op het vermogen waardoor een forse bijdrage per ziel/jaar (€ 110, prijspeil 2046) in 2046 benodigd is. Daarbij merkt zij dringend op dat wachten tot dit punt niet verstandig is; we moeten uitgaan van een sterk gedaald vermogen over 25 jaar en een volstrekt onhoudbare situatie over 30 jaar. Dit betekent concreet dat er onvoldoende financiële middelen zijn om de uitkeringen te betalen van de predikanten die dan met emeritaat zijn!

Om die situatie én om een verdubbeling van de bijdrage per ziel/jaar te voorkomen, moeten we nu stappen ondernemen! Triple-A concludeert daarbij terecht dat voortzetting met het huidige quotumniveau niet verstandig is: als we de huidige omslagsystematiek continueren, het vermogen “opgebruiken” en niet onder de nullijn willen komen, is € 41 per ziel/jaar nodig in plaats van de huidige € 32,70 (zie pagina 5, derde alinea [Triple-A rapport](#)). Hiermee voorkomen we echter alleen een daling van het vermogen in 2046 tot onder het nul-punt. De onaanvaardbare daling van het vermogen tot het nul-punt, de enorme lastenverhoging per ziel en de zorgelijke (kerkelijke) ontwikkelingen zijn daarmee nog niet aangepakt. Om het tij te keren dient het huidige tekort van € 47,4 miljoen (€ 53 miljoen in 2011) met een dekkingpercentage van 35,5%

aangepakt te worden. Onderstaand wordt daarom verder ingegaan op de oplossingsrichting.

Basis van de oplossing: Een knip naar toekomstige jaren

In gesprekken met kerken over oplossingsrichtingen kwam diverse keren de constructie van de Christelijk Gereformeerde Kerken (CGK) aan de orde. In deze constructie is een knip aangebracht tussen toekomstige opbouw en de rechten uit het verleden: voor de toekomstige jaren is aangesloten bij Pensioenfonds Zorg en Welzijn (de toekomst wordt zo via kapitaaldekking verzekerd), de achterliggende jaren blijft men uitkeren via de oude methode. Ook de klankbordgroep sprak haar voorkeur uit voor een dergelijke knip.

Eigen beheer of uitbesteden?

Om te komen tot een knip tussen toekomst en verleden deed Triple-A hier verder onderzoek naar. Zij onderzocht hoe zo'n knip gerealiseerd kan worden, wie dit kan uitvoeren en welke kosten daaraan verbonden zijn. Daarbij heeft zij drie opties naast elkaar gelegd voor het financieren van toekomstige jaren middels kapitaaldekking:

1. Uitvoeren in eigen beheer (VSE).
2. Aansluiten bij PFZW.
3. Onderbrengen bij een verzekeraar.

De plus en minpunten van de opties zijn op de volgende pagina weergegeven.

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdsplan onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdspad onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

Overwegingen bij keuze van uitvoerder			
	Eigen beheer-VSE	PFZW	Verzekeraar
PLUSPUNTEN	<ul style="list-style-type: none"> - Volledige vrijheid in beleid - Geld blijft binnen de kerk - Meest voordelige optie obv huidige aannames - VSE-solidair-B20 is voor toekomst en verleden toepasbaar 	<ul style="list-style-type: none"> - PKN , CGK en NGK zijn ook bij PFZW aangesloten - Gelijk pensioensysteem voor predikanten bij samenwerkende gemeenten (GKV,CGK,NGK) - Individuele opbouw geeft relatief meer zekerheid voor deelnemers t.o.v. collectief kerkelijk systeem 	<ul style="list-style-type: none"> - Regelingen geven maximale zekerheid op toegezegde uitkeringen (99,5%)
MINPUNTEN	<ul style="list-style-type: none"> - Eigen bestuur en toezicht dient toekomstbestendig te blijven (meer aandachtspunt dan nadeel) 	<ul style="list-style-type: none"> - Geen keuze in systematiek. Inhoud = volgens PFZW. Alleen achterliggende jaren kunnen op basis van VSE-solidair-B20 - Geen vrijheid op beleid wvb premie, indexatie en andere omstandigheden - Hogere kosten dan eigen beheer veroorzaakt door hoger opbouw-%, lagere franchise en verplichte opslag vrijwonen op pensioen-gevend traktement - Onduidelijkheid over nieuwe pensioen wetgeving op het gebied van opbouw en premiekosten in de toekomst - Nabestaandenuitkering deels op risico-basis (versoering t.o.v. VSE) 	<ul style="list-style-type: none"> - Kosten zijn enorm (bij 4% rendement bij VSE is één verzekeraar zelfs 59% duurder dan VSE-solidair-B20 in eigen beheer)

In hoofdstuk 9 van de Triple-A rapportage is te zien dat onderbrengen bij een verzekeraar aanzienlijk meer kost dan aansluiting bij PFZW of kapitaaldekking in eigen beheer. Ons voorstel is daarom, voor de rest van de besluitvorming, af te zien van het onderbrengen bij een verzekeraar. Deze optie wordt in dit rapport dan ook niet verder uitgewerkt.

De kosten in beeld

In haar onderzoek heeft Triple-A, naast de voor- en nadelen van de diverse opties, ook de kosten per optie in kaart gebracht.

Onderstaand overzicht geeft inzage in de opties met bijbehorende kosten, uitgaande van een gelijkblijvend quotum per ziel. Dit quotum wordt jaarlijks wel geïndexeerd (inflatie-index), maar extra verhoging is niet nodig. In dit quotumbedrag is o.a. de daling van het zielental en aannames rond in- en uitstroom verwerkt (zie voor alle uitgangspunten, hoofdstuk 6, [rapport Triple-A](#)). Aan dit overzicht is, ter vergelijking, toegevoegd de optie VSE-oud-eindloon, zonder knip en kapitaaldekking (de meest rechter kolom). De andere twee opties (VSE en PFZW) gaan uit van de knip, namelijk de toekomstige dienstjaren van alle predikanten financieren op basis van kapitaaldekking.

Uit de berekening van Triple-A (pagina 21, [Triple-A rapport](#)) blijkt dat in eigen beheer een quotum van € 46 per ziel/jaar nodig is voor kapitaaldekking van toekomstige dienstjaren. De dienstjaren uit het verleden worden daarbij middels omslag jaarlijks bijeen gebracht totdat de laatste predikant van de periode vóór de KNIP en zijn vrouw is overleden en de huidige reserves zijn verbruikt. Naar verwachting bedraagt deze uitlooperperiode zo'n 55 jaren. Passen we ditzelfde principe toe bij PFZW, dan bedragen de kosten € 54 per ziel, in beide gevallen uitgaande van een rekenrente van 4%. PFZW verschaft weliswaar een hogere aanspraak voor predikanten maar dit brengt daartegenover aanzienlijk meer kosten met zich mee. Een verruiming van de aanspraak behoort niet tot het doel van de voor te stellen maatregelen en druipt in tegen de afspraken met de predikantenvereniging | CGMV om het uitkeringsniveau op gelijke hoogte te houden.

Keuzematrix "KNIP": vergelijking VSE eigen beheer versus PFZW (in quotum per ziel/jaar)			
Rekenrente/ Rendement	VSE-kapitaaldekking VSE-solidair-B20 met omslag voor verleden	PFZW-kapitaaldekking met VSE-solidair-B20 omslag voor verleden	VSE-oud-eindloon/solidair -B20 alleen omslag (zonder KNIP)
4,0%	€ 46	€ 54	€ 41
3,0%	€ 52	€ 56	€ 44
2,5%	€ 55	€ 57	€ 45

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdsplan onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

De knip heeft als groot voordeel dat alle toekomstige jaren gefinancierd worden volgens de principes van kapitaaldekking. Een enorme vooruitgang vergeleken met de oude situatie! Het nadeel is echter dat voor de dienstjaren vóór de knip nog steeds dezelfde risico's gelden.

Voorbeeld:

Een predikant die ten tijde van de knip 52 jaar is, bouwt (als hij predikant blijft tot aan zijn AOW-leeftijd) nog 15 jaar emeritaatsrechten op waarbij 100% wordt gereserveerd (kapitaaldekking). Echter, zijn 25 dienstjaren vóór de knip, moet VSE in eigen beheer volgens omslag blijven financieren.

De oplossingsrichting is daarom pas compleet als we ook de tekorten uit het verleden aanpakken. Dit kan door extra geld in te leggen om de tekorten uit het verleden in te lopen. In dit kader noemen we dat het affinancieren van het tekort. Hiervoor heeft Triple-A enkele zogenaamde affinancierings-scenario's doorgerekend, voor 15, 20, 25 en 30 jaar. Deze scenario's zijn in onderstaand overzicht uitgewerkt:

Voorbeeld:

Kiezen we voor eigen beheer en affinanciering in 20 jaar dan bedraagt het quotum, uitgaande van 4% rendement, € 58,- per ziel/jaar.

Keuzematrix "AFFINANCIERING": VSE-kapitaal in combinatie met diverse affinancieringstermijnen (in quotum per ziel/jaar)					
Rekenrente/ Rendement	VSE-kapitaal regeling	VSE kapitaal + affinanciering 15 jaar	VSE kapitaal + affinanciering 20 jaar	VSE kapitaal + affinanciering 25 jaar	VSE kapitaal + affinanciering 30 jaar
4,0%	€ 46 (54)	€ 66 (74)	€ 58 (66)	€ 52 (60)	€ 49 (57)
3,0%	€ 52 (56)	€ 78 (82)	€ 67 (71)	€ 61 (65)	€ 56 (60)
2,5%	€ 55 (57)	€ 86 (88)	€ 73 (75)	€ 65 (67)	€ 60 (62)

(tussen haakjes het bedrag per ziel indien gekozen wordt voor affinanciering in combinatie met PFZW)

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdsplan onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

3.3 Aanbeveling

Gehoord de kerken (regio- en ledenvergaderingen) en alle direct betrokken deskundigen denken wij over genoemde opties een zorgvuldig afgewogen aanbeveling te kunnen doen.

Om uit de gevarezone te komen, met interen op het gehele vermogen, zou ons huidige quotum al € 41 per ziel moeten zijn, aldus Triple-A. Om het vermogen te laten stijgen en daarmee de problematiek goed aan te pakken is meer nodig!

Het bestuur, gesteund door de Raad van Toezicht en de klankbordgroep, adviseert de kerken daarom:

1. Per 1 januari 2015 een KNIP aan te brengen in de financiering tussen toekomstige opbouw (kapitaaldekking) en het verleden.
2. Te kiezen voor eigen beheer (VSE): dus het vormen van de buffer volgens de principes van kapitaaldekking op basis van toekomstige ambtsjaren van predikanten;
3. Op een later moment opnieuw te overwegen over te gaan naar PFZW indien betreffende pensioenregeling dichterbij de uitgangspunten en kosten van het huidige VSE systeem komt;
4. Een affinancieringstermijn van 25 jaar te kiezen voor het wegwerken van de tekorten uit het verleden;
5. Daarmee een quotum van **€ 52,- per ziel/jaar** vast te stellen, per jaar geïndexeerd met de inflatie-index;
6. Na 5 jaar het beleid te herijken op basis van dan actuele cijfers.

De voorgestelde wijze van financieren met € 52 per ziel/jaar staat garant voor een gedegen kapitaalopbouw in de toekomst en het inlopen van tekorten uit het verleden. Daar was immers de discussie om begonnen. Zie ook tabel B in de samenvattende kasstroomoverzichten in [deze bijlage](#). Daarin is ook te zien dat het quotum na 25 jaar weer daalt. Op een aantal punten van de aanbeveling geven wij hieronder een nadere toelichting.

Wanneer eventueel overstappen naar PFZW?

Mogelijke overgang naar PFZW stellen wij bij voorkeur uit tot een beter moment. De kosten van dit fonds zijn aanzienlijk hoger omdat een lagere franchise en een hoger opbouwpercentage wordt toegepast. Daarbij komt dat PFZW wettelijk verplicht is 18% als opslag voor vrijwonen te hanteren. Dit betekent een moeilijk te verantwoorden verbetering voor predikanten tegen een aanzienlijke lastenverzwaring voor de kerken. Ook het tumult omtrent het nieuwe pensioenakkoord weerhoudt ons van aansluiting op korte termijn.

Kortom: mocht in de toekomst de opbouw, franchise en het pensioengevend traktement in combinatie met de premiedruk dichterbij de VSE uitgangspunten komen dan onderzoeken wij alsnog een mogelijke aansluiting. Voor wat betreft de premie hanteert PFZW in 2014 hetzelfde niveau als vóór de verhoging van de AOW-leeftijd. Het is daarom niet ondenkbaar dat de premie zich in de toekomst nog in gunstige richting zal ontwikkelen.

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdsplan onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

Verwachte opbouw vermogen de komende jaren

Met de genoemde € 52 per ziel/jaar wordt niet alleen de toekomst volgens kapitaaldekking gefinancierd maar verkleinen wij ook het tekort van het verleden in 25 jaar. Naar de huidige stand van zaken zal naar verwachting het vermogen zich ontwikkelen zoals te zien in de samenvattende kasstroom overzichten, tabel B, in [deze bijlage](#).

Wat doen we over 5 jaar?

Zoals aanbevolen wordt het quotum voor 5 jaar vastgesteld. Verhoging vindt alleen plaats met het jaarlijkse inflatiecijfer. In 2019 wordt bekeken of het quotum nog in lijn ligt met de dan actuele verwachtingen over rendement, ontwikkelingen in het kerkverband en de levensverwachting van predikanten. Op grond daarvan wordt geadviseerd of het quotumpeil al of niet moet worden aangepast.

Waarom affinancieren in 25 jaar?

Door kerken werd gevraagd om een realistische oplossing. Met het aanbevolen scenario menen wij daaraan tegemoet te komen. Enerzijds beseffend dat er financiële moeiten zijn in de kerken en anderzijds de noodzaak en plichtvoelend om gepaste maatregelen te treffen. Dus niet de duurste oplossing en niet op zeer korte termijn alles affinancieren maar een realistisch scenario in een gestaag tempo van 25 jaar.

Indexatie ingegane uitkeringen

Na de besluitvorming in september 2014 doet het VSE bestuur een voorstel over indexatiebeleid voor ingegane uitkeringen. Daarbij wordt ook de op pagina 16 genoemde aanpassing van het VSE-uitkeringsreglement en de overgangsregeling aan de orde gesteld.

Tot slot

We begonnen in de inleiding met één van de belangrijkste uitgangspunten, namelijk de zorgplicht van de kerk voor haar (emeritus) predikant. Ook dat is in de overwegingen voor de toekomst een zwaarwegend punt.

Wij zijn ervan overtuigd dat we met genoemde maatregelen de oudedagvoorziening van onze predikanten naar de huidige inzichten voldoende waarborgen.

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdsplan onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

Een lastenverhoging voor u en uw gemeente... wat nu?!

De aanbevelingen in dit rapport betekenen, hoe dan ook, een flinke verhoging van de bijdrage per ziel, voor u en uw gemeenteleden. Dat is geen gemakkelijke boodschap, zeker niet in financieel zware tijden. Maar onze predikanten in onzekerheid laten over hun oudedagvoorziening, is ook geen optie. We kunnen deze situatie helaas niet mooier maken. Wat we wél kunnen is u optimaal ondersteunen en u helpen waar we kunnen. We voelen dit als een gezamenlijk probleem, daarom zetten we graag samen met u de schouders eronder!

We kunnen ons goed voorstellen dat u het lastig vindt om uw gemeente te informeren over deze lastenverhoging. Een verhoogde bijdrage per ziel is immers geen gemakkelijke boodschap. Bovendien gaat het om ingewikkelde materie. Hoe brengt u dat nou goed over?

Voorlichtingspakket

We helpen u graag bij het informeren van uw gemeente over deze lastenverhoging. Een goede formulering van deze boodschap kan aanzienlijk bijdragen aan meer begrip voor de beslissing.

Daarom stellen wij voor de communicatie in uw gemeente een voorlichtingspakket beschikbaar. Deze bestaat uit:

- Een kant-en-klare basisbrief voor 1) uw kerkenraad en 2) uw gemeenteleden. Hierin wordt in begrijpelijke taal

verwoord wat de wijzigingen zijn en waarom dit nodig is.

- Een kant-en-klare bericht voor in het kerkblad.
- Een beamerpresentatie met meer achtergrondinformatie, geschikt voor bijvoorbeeld een kerkenraads- of gemeentevergadering.
- Een lijst met veel gestelde vragen: om te verspreiden of voor u als achtergrondinformatie.

Daarnaast zijn we 5 dagen per week bereikbaar voor vragen of opmerkingen via onze website: www.gkv-vse.nl en 038 427 0455.

Fondsenwerving

We denken ook graag met u mee hoe uw gemeente de lastenverhoging jaarlijks kan opbrengen. Een optie is om de VVB te verhogen, een andere invalshoek kan zijn om specifieke geldinzamelingsacties te organiseren.

Ook daarin ondersteunen we u graag met:

- Een lijst met geldinzamelingsideeën.
- Een kant-en-klare basisbrief waarin u specifieke doelgroepen in uw gemeente vraagt om een extra gift.

Op maat

Wilt u, vanwege specifieke omstandigheden in uw gemeente, afspraken op maat maken over het doorvoeren van de lastenverhoging? We denken daarin graag met u mee. Neem hiervoor contact op met het bureau.

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdsplan onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen

Bijlagen

Klik op de tekst voor het openen van de bijlage.

- Vijfjaren financieel beleid VSE; 2009
- Onderzoek Demografische ontwikkelingen kerkverband van de Gereformeerde Hogeschool Zwolle (2010)
- Onderzoek geefgedrag door SKW (2010)
- Opdracht werkgroep "toekomst emeritaatsvoorziening"
- Verslag regioavonden 2012
- Tussenrapportage werkgroep emeritaatsvoorziening, oktober 2012
- Verslag extra Algemene Vergadering 2012
- Instelling klankbordgroep, maart 2013
- Nieuwsbrief met project-update, september 2013
- Rapport Triple-A Toekomststudie Emeritaatsvoorziening Vereniging VSE
- Historische discussie over principiële uitgangspunten wel/niet omslagstelsel en buffervorming
- Rekenvoorbeeld BRUTO/NETTO inkomsten emeritus predikant
- Nota van wijzigingen 2013; besluit tot overgang naar VSE-solidair-B20
- Analyse aansluiting VSE uitkeringen bij A,B en C schaalverdeling SKW
- Samenvattend kasstroomoverzicht omslagstelsel versus kapitaaldekking incl. affinanciering in 25 jaar

Colofon

Dit rapport is samengesteld door de Vereniging VSE

eindredactie: Ruurd Kooistra

tekstredactie: Hagar Prins

ontwerp: Metje grafisch ontwerp & advies

Vragen over dit rapport kunt u mailen naar: vse@gbouw.nl

Navigeer door het verslag
door op de tekst te klikken.

Inleiding

Samengevat

1 Achtergrond

- Tijdspad onderzoek
- Betrokken partijen
- Samenvatting werkzaamheden
- Besluitvorming

2 Probleemschets en huidige situatie

- Probleemschets
- De huidige situatie in beeld

3 Toekomstscenario's

- De inhoud van de regeling
- De financiering van de emeritaatsvoorziening
- Aanbeveling

Bijlagen